

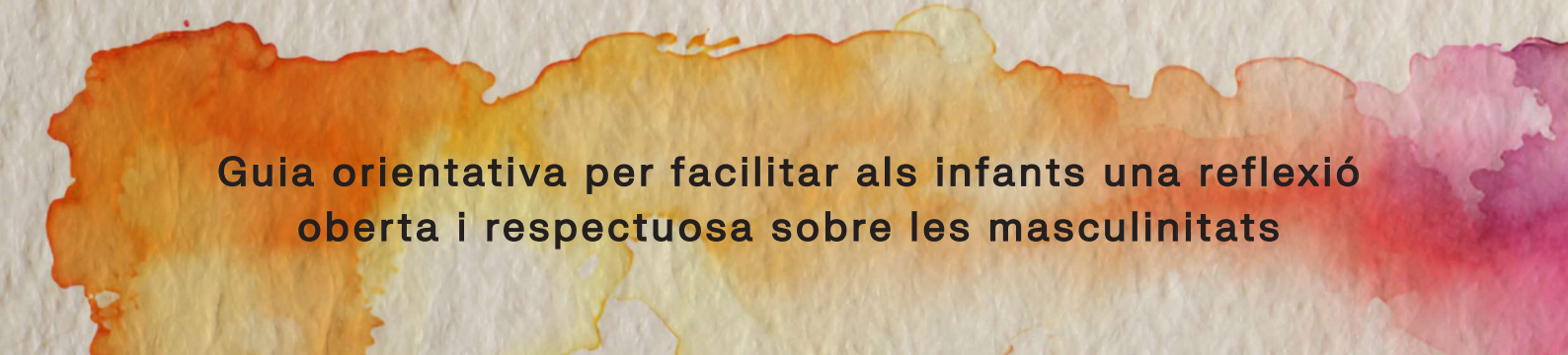

Plural

Centre de
masculinitats

MALETA PEDAGÒGICA

per trencar la imposició social de la masculinitat
i afavorir un desenvolupament de la personalitat
lliure i conscient.

**Guia orientativa per facilitar als infants una reflexió
oberta i respectuosa sobre les masculinitats**

Índex

Sobre aquesta maleta 2

Conceptes i nocions clau 3

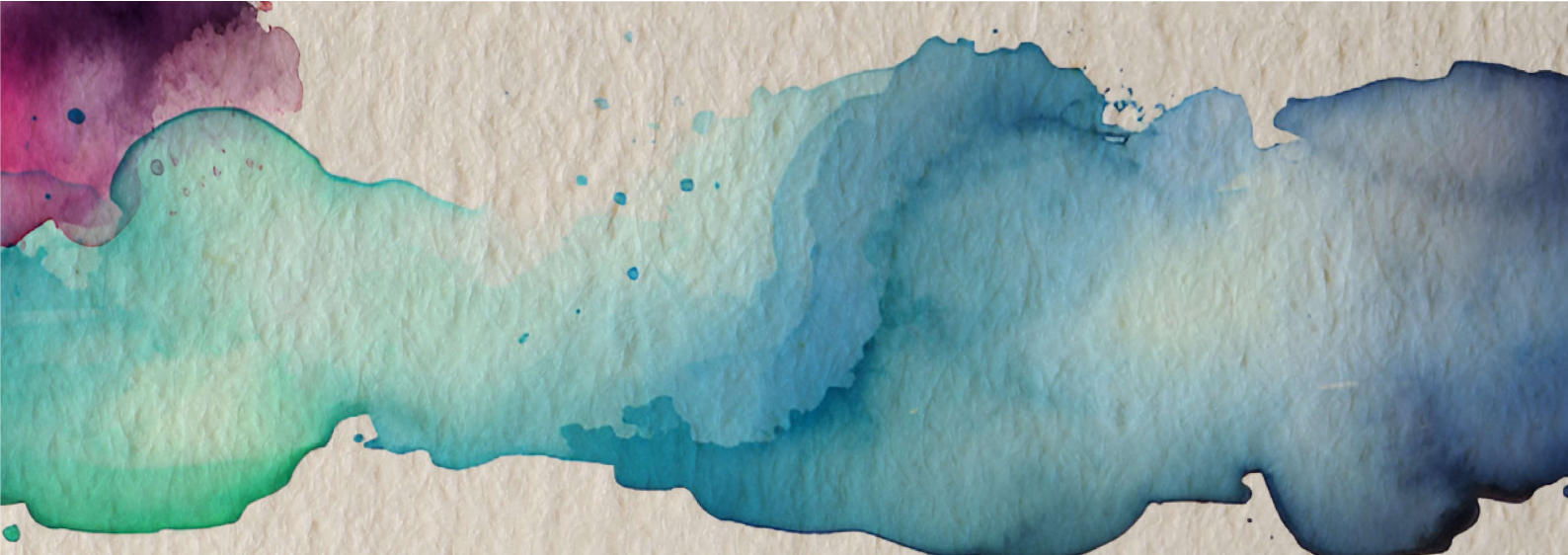
Com s'utilitza la maleta 7

GUIA ORIENTATIVA

Etapla educativa de 0 a 6 anys 8

Etapla educativa 6 a 8 anys 14

Com sol·licitar les maletes 18

Sobre aquesta maleta

La selecció de llibres i recomanacions que componen aquesta maleta pedagògica és fruit de la reflexió i el treball dels professionals de Plural - Centre de Masculinitats de Barcelona. La seva finalitat és apropar la reflexió sobre les masculinitats als entorns educatius que treballen amb la petita infància, introduint diversos temes al llarg de totes les etapes educatives amb l'objectiu d'ampliar la mirada i posar en relleu la riquesa humana.

D'una banda, la maleta pretén generar consciència crítica entre els nens i els adolescents sobre com la imposició social de la masculinitat els limita i els afecta de manera directa. D'altra banda, es busca fer partícip de la reflexió el conjunt de nens i nenes, entenent que tant la masculinitat com la feminitat són constructes culturals que estan presents en l'imaginari de tothom i que, per tant, cal pensar-los i qüestionar-los de manera col·lectiva.

Com sovint passa amb la literatura, els missatges transformadors dels llibres seleccionats no sempre són explícits i evidents, i pot ser que requereixin una lectura entre línies i mantenint el respecte envers la diversitat. És aquí on la sensibilitat i les habilitats pedagògiques del personal socioeducatiu i docent tenen un paper fonamental.

Finalment, cal mencionar que la producció literària pedagògica i el seu llenguatge en relació amb la masculinitat encara són força escassos i tenen una visió majoritàriament binària. Aquest fet comporta una dificultat a l'hora de voler oferir llibres que abordin tots els aspectes importants a tenir en compte quan parlem de masculinitats i les diferents expressions de gènere.

Celebrem que ens acompanyeu en la iniciativa i esperem que aquesta maleta us ajudi a continuar obrint camí.

Conceptes i nocions clau

1

En el marc d'aquesta maleta pedagògica s'entén per masculinitat tot allò que la societat espera dels homes pel simple fet de ser homes. Una manera concreta de pensar, de comunicar-se, de moure's i de vestir-se, uns determinats interessos i aficions o una determinada preferència sexual, per posar-ne alguns exemples. De la mateixa manera s'entén per feminitat tot allò que la societat espera de les dones pel simple fet de ser dones.

“Entenem la masculinitat com tot allò que la societat espera dels homes pel simple fet de ser homes”

2

Atès que en el món hi conviuen nombroses societats i cultures, les idees de “masculinitat” i “feminitat” poden variar significativament entre un país i un altre, entre una ciutat i una altra o, fins i tot, entre diferents comunitats que viuen en un mateix barri. No obstant, l'expectativa social generalitzada que els homes siguin “masculins” i que les dones siguin “femenines” és una constant que predomina arreu del món i que ha predominat al llarg de la història.

“Les idees de masculinitat i feminitat varien segons el seu context cultural, polític, històric i social”

3

Si bé aquesta categorització binària de la vida és problemàtica en si mateixa, la “masculinitat” es caracteritza generalment perquè és portadora de valors i pràctiques que tenen el potencial de generar conflicte i malestar. Això no vol dir que tot el que s’entén per “masculinitat” sigui dolent, sinó senzillament que cal treballar aquests aspectes en concret.

“La masculinitat és portadora de diferents valors i pràctiques; és necessari treballar els aspectes que són problemàtics i que dificulten un desenvolupament lliure i conscient de la persona”

4

També, és necessari entendre que la masculinitat no sol ser adoptada pels homes de manera voluntària i conscient, sinó que és un ideari concebut com un deure ineludible, el compliment del qual s’ha de demostrar des del principi fins al final de la vida. Aquest procés d’aprenentatge, assimilació i assaig de la pròpia masculinitat es coneix com a socialització masculina i s’inicia des de ben petits.

“Els homes no neixen, es fan. La socialització masculina és un procés d’aprenentatge i assimilació del que significa ser home”

5

A través de frases com “Els nens no ploren”, “No siguis gallina” o “Fes-te home”, els infants aprenen des de molt petits que determinades maneres de ser o comportar-se com un nen no són correctes, així es vulnera el desenvolupament lliure i natural de la seva personalitat.

“Molts infants aprenen a autolimitar-se
i a traspassar una infinitat de límits
(tant els propis com els aliens) per ser
“un home/nen de veritat”

6

La filòsofa i historiadora Élisabeth Badinter diu que la masculinitat es construeix al voltant de tres negacions: NO ser un nen, NO ser una dona i NO ser homosexual. Aquesta triple negació és problemàtica i pot comportar que els nens creixin amb dificultats per desenvolupar actituds i aptituds positives vers a ells mateixos i als altres.

“La masculinitat es construeix per oposició:
no ser vulnerable, no ser femení i no gaudir
de cap mena de proximitat física o afectiva
amb altres homes”

A l'hora d'assenyalar determinades actituds i comportaments masculins com a reprovables, és important que els nens i nois entenguin que, en gran mesura, es tracta d'actituds i comportaments que ells han après de la societat i l'entorn en el que han crescut.

“Hi ha vida més enllà del color blau,
de les curses de cotxes, del futbol
i dels superherois. Els nens també poden
pintar-se les ungles, jugar a nines
o ser panteres roses”

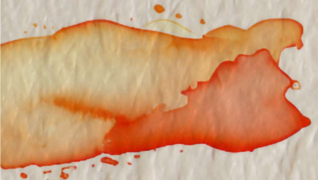
Aquesta proposta pedagògica no pretén eximir els infants de responsabilitat, sinó que ajuda a reflexionar sobre els fets amb perspectiva, entenent que moltes vegades fem les coses d'una manera determinada no perquè ens agradi, sinó perquè és l'única manera que hem après.

Élisabeth BADINTER, XY: La identidad masculina, Madrid, Alianza Editorial, 1993.

Com s'utilitza la maleta

Aquesta maleta consta d'una selecció de llibres amb una guia orientativa per a cadascuna de les etapes educatives:

-
- Etapa educativa per les franges d'edat de **0 a 6 anys**.
 - Etapa educativa per les franges d'edat de **6 a 8 anys**.

La guia conté per cada etapa una proposta de preguntes orientatives per estimular la reflexió que s'interrelaciona amb els temes i qüestions que tracta cada llibre.

La bibliografia recomanada facilita al equip educatiu reforçar continguts similars amb llibres diferents.

Els llibres i contes seleccionats es mostren en una taula que ajuda a establir un itinerari seqüencial i intencionat per temàtiques, garantint la seva complementarietat.

Us convidem a consultar i fer servir els materials amb una ment oberta i creativitat, tenint en compte la realitat específica de cada grup classe i el respecte per la diversitat.

Guia orientativa

Etapa educativa de 0 a 6 anys

Algunes consideracions prèvies.

Creiem que entre els 0 i el 6 anys les persones comencen a comprendre i explorar el seu cos, a desenvolupar l'autonomia, a descobrir l'entorn que les envolta i a establir els primers vincles amb altres persones de la seva edat.

Preguntes per estimular la reflexió:

DIVERSITAT CORPORAL

Les diferències biològiques

- ✓ Els vostres cossos són tots iguals o són diferents?
- ✓ En què són iguals i en què són diferents?

DIVERSITAT EXPRESSIVA

Interessos i maneres de ser

- ✓ Quins jocs o quines joguines coneixeu?
- ✓ Tothom juga al mateix o jugueu a coses diferents?
- ✓ I a vosaltres a què us agrada jugar?

Llibertat estètica

DIVERSITAT EXPRESSIVA

- ✓ Hi ha roba de nen i roba de nena o la roba és de tothom?
- ✓ Hi ha nenes que vesteixin pantalons? I nens que vesteixin faldilles?
- ✓ Per què hi ha moltes nenes que vesteixen pantalons i pocs nens que vesteixen faldilles?

DIVERSITAT EXPRESSIVA

Conviure amb la diferència

- ✓ Com us sentiríeu si no poguessis jugar amb els amics perquè no us agraden els mateix jocs que a ells o elles?
- ✓ Com us sentiríeu si algú us jutgés sense conèixer-vos només per la teva aparença?

EXPRESSIÓ EMOCIONAL

Identificar les emocions

- ✓ Us sentiu sempre bé o de vegades us sentiu malament?
- ✓ Quines coses us fan sentir alegria, tristesa i enuig?
- ✓ Què noteu al cos quan sentiu alegria, tristesa i enuig?

La importància de comunicar-se

- ✓ Quan teniu gana a qui ho dieu?
- ✓ I quan voleu dormir?
- ✓ És important dir el que sentim? Per què?

EXPRESSIÓ EMOCIONAL

FAMÍLIA, SUPORT, CURES I REFERENTS ADULTS

La diversitat de models familiars

- ✓ Totes les famílies són iguals?
- ✓ Hi ha famílies amb dos pares o dues mares? i amb només un pare o una mare?
- ✓ Hi ha famílies amb altres persones que ens cuiden?
- ✓ Hi ha més persones que considereu família?

FAMÍLIA, SUPORT, CURES I REFERENTS ADULTS

L'assumpció de les cures per part dels homes

- ✓ Qui us cuida? Qui us fa el dinar? Qui us acompanya a l'escola? A la vostra família les dones fan el mateix que els homes?

Títol	Temes	Qüestions específiques
SUPER NIÑO Autor/a: MICHAEL ESCOFFIER Editorial: KOKINOS	Les diferències biològiques. Llibertat estètica.	● La roba i els superpoders no són ni “de nen” ni “de nena”.
ARMANDO Autor/a: FERNANDO PEREZ HERNANDO Editorial: TAKATUKA	Interessos i maneres de ser. Acceptació de la diferència.	● Hi ha múltiples maneres de jugar. ● La pressió i les expectatives dels pares respecte als seus fills.
L'EDU ES DISFRESSA DE PRINCESA Autor/a: NURIA DIEZ FERNANDEZ Editorial: BELLATERRA	Llibertat estètica. Interessos i maneres de ser. Acceptació de la diferència.	● La existència de la pluralitat de gustos i interessos de les persones. La importància del suport adult. ● La pressió del grup i les dificultats que afronta un nen quan fa coses llegides com a “femenines”.
PAPALLONA Autor/a: MARC MAJEWSKI Editorial: EDICIONES EKARÉ	L'assumpció de les cures per part dels homes.	● La importància del suport adult. La capacitat de sortir enfortit davant les dificultats. ● La pressió del grup i les dificultats que afronta un nen quan fa coses llegides com a “femenines”. L'assetjament escolar. Les limitacions que la societat imposa als nens i nenes.
PAPALLOP I PETITÓ. A DORMIR, PETITÓ! Autor/a: ALEXANDRA GARIBAL Editorial: BAULA	L'assumpció de les cures per part dels homes.	● La importància de cuidar dels altres. Cuidar de les altres persones fa un bé i pot ser positiu per un mateix.
PAPALLOP I PETITÓ. UN CONILL PER MENJAR-SE'L Autor/a: ALEXANDRA GARIBAL Editorial: BAULA	L'assumpció de les cures per part dels homes	● La importància de cuidar dels altres. Cuidar de les altres persones fa un bé i pot ser positiu per un mateix.

Títol	Temes	Qüestions específiques
RAMIR EL BOXEJADOR Autor/a: LIRIOS BOU Editorial: ANDANA	Interessos i maneres de ser. Acceptació de la diferència.	● La importància de relacionar-se des de la afectivitat. Als homes també els pot agradar mostrar afecte. La importància del suport adult. ● Incomplir les expectatives de la societat. La pressió i les expectatives dels pares respecte als seus fills.
RÍNXOLS D'ÓS Autor/a: STÉPHAN SERVANT I LAETITIA LE SAUX Editorial: JOVENTUT	Llibertat estètica. Acceptació de la diferència.	● El poder pot servir per fer el bé. Les avantatges de provar coses noves. ● Les dificultats que afronta un nen quan fa coses llegides com a "femenines". Sovint el que ens agrada no es correspon amb els altres esperen que ens agradi.
VISCA LES UNGLES DE COLORS! Autor/a: ALICIA ACOSTA i GUSTI Editorial: NUBE OCHO EDICIONES	Llibertat estètica. Acceptació de la diferència.	● La importància del suport adult. La capacitat de sortir enfortit davant les dificultats. ● La pressió del grup i les dificultats que afronta un nen quan fa coses llegides com a "femenines". El rebuig dels nens cap a les nenes i a les coses que consideren "de nenes".
TINC UN VOLCÀ I NO VULL RESPIRAR Autor/a: MIRIAM TIRADO i JOAN TURU Editorial: EL CEP i LA NANSA	Identificar les emocions. Experimentar amb les emocions.	● Les emocions són complexes i canviant en cada persona. No hi ha emocions bones o dolentes. ● La ràbia és una emoció intensa que cal acompanyar.
ELS SENTIMENTS D'EN FÈLIX Autor/a: DIDIER LEVY Editorial: CRUÏLLA	Identificar les emocions. Experimentar amb les emocions. La importància de comunicar-se.	● Posar nom a les emocions pròpies i a les dels altres. L'amistat entre nens i nenes. Com els nens mostren afecta i tendresa entre ells.

Títol	Temes	Qüestions específiques
EL REGAL Autor/a: GABRIELA KESELMAN Editorial: KOKINOS	La importància de comunicar-se.	● La importància d'allò no material. L'estima i ser estimat com un valor. Les figures paternes o maternes no són infal·libles.
EN TONI I LES NENES Autor/a: OLE KONNECKE Editorial: CRUÏLLA	La importància de comunicar-se.	● Les emocions ens connecten a les persones. La importància de comunicar amb sinceritat el que volem.
CINC MINUTS MÉS Autor/a: MARTA ALTES Editorial: BLACKIE BOOKS	La diversitat de models familiars. L'assumpció de les cures per part dels homes.	● Els homes també saben cuidar i mostrar sensibilitat. La família monoparental.
EL MEU PAPA MÉS Autor/a: FRAN PINTADERA JOAN TURU Editorial: EL CEP I LA NANSA	La diversitat de models familiars. L'assumpció de les cures per part dels homes.	● L'afecte i la companyonia entre homes. Hi ha moltes maneres de ser fort i no només la força física. La família monoparental. ● No sempre és necessari competir ja que en ocasions posem en risc les nostres relacions.
ELS TRES BANDITS Autor/a: TOMI UNGERER Editorial: KALANDRAKA	L'assumpció de les cures per part dels homes.	● La importància de cuidar dels altres. Els homes també saben cuidar.
P DE PAPA Autor/a: ISABEL MARTINS Editorial: KALANDRAKA	L'assumpció de les cures per part dels homes.	● La versatilitat dels rols dels pares, les mares i d'altres adults de referència. L'afecte entre pares i fills.

Itineraris i complementarietat entre contes per temàtica i edat de 0 a 6 anys

	Les diferències biològiques	Llibertat estètica	Interessos i maneres de ser	Convivre amb la diferència	Identificar les emocions	La importància de comunicar-se	La diversitat de models familiars	L'assumpció de les cures per part dels homes
Superniño	●	●						
Armando			●	●				
L'Edu es disfressa de princesa		●	●	●				
Papallona			●	●				
Papallop i Petitó: A dormir, Petitó!								●
Papallop i Petitó: Un conill per menjar-se'l								●
Ramir el Boxejador			●	●				
Rínxols d'Ós		●		●				
Visca les ungles de colors!		●		●				
Tinc un volcà i no vull respirar					●			
Els sentiments d'en Fèlix					●	●		
El regal						●		
En Toni i les nenes						●		
Cinc minuts més							●	●
El meu papa més							●	●
Els tres bandits								●
P de papa								●

Guia orientativa

Etapla educativa de 6 a 8 anys

Algunes consideracions prèvies

Entre els 6 i els 8 anys trobarem canvis significatius pel que fa a la personalitat, com l'autoestima, autoconcepte, autonomia personal i relacions amb les altres persones. És una etapa en què es pot donar amb freqüència una primera pressió social per ridiculitzar o menystenir aquelles persones que no encaixin en els estereotips de gènere. Caldrà, doncs, promoure models de socialització entre nois sense homofòbia, naturalitzar gustos diversos i potenciar valors relacionals associats tradicionalment com a femenins en els nois.

Preguntes per estimular la reflexió:

DIVERSITAT EXPRESSIVA

Llibertat estètica

- ✓ Ens vestim igual totes les persones?
- ✓ Hi ha coses que no us atreviu a posar-vos?
- ✓ Que no et vulguis posar una cosa, vol dir que no se la pot posar una altra persona?

DIVERSITAT EXPRESSIVA

Interessos i maneres de ser

- ✓ A tothom ens agrada el mateix?
- ✓ Jugueu amb totes les coses i persones al pati?
- ✓ Noteu diferències entre els nois d'aquí i els nois d'altres cultures?
- ✓ Us agradaria poder fer les mateixes coses que el vostre company o companya?
- ✓ Heu escoltat mai la paraula feminista?

DIVERSITAT EXPRESSIVA

Conviure amb la diferència

- ✓ Si alguna cosa no ens agrada, què fem?
- ✓ Que no ens agradi una cosa vol dir que està malament?
- ✓ Deixeu de fer coses perquè hi ha gent que us diu que no li agrada?

Homosexualitat i relacions afectives

- ✓ Hi ha nois a qui agraden els nois?
- ✓ I noies a qui agraden les noies?
- ✓ Ens poden agradar els nois i noies?

DIVERSITAT DE PREFERÈNCIES SEXUALS I AFECTIVES

FAMÍLIA, SUPORT, CURES I REFERENTS ADULTS

Diversitat de models familiars

- ✓ Totes les famílies són iguals?
- ✓ Hi ha famílies amb dos pares o dues mares?
- ✓ Qui us va cuidar quan éreu petits o petites?

FAMÍLIA, SUPORT, CURES I REFERENTS ADULTS

L'assumpció de les cures per part dels homes

- ✓ Qui us fa el dinar? Qui us acompanya a l'escola? Qui juga amb vosaltres?
- ✓ A la vostra família les dones fan el mateix que els homes?
- ✓ Us agradaria que els vostres pares o famílies fessin el mateix a casa?

Títol	Temes	Qüestions específiques
EL CASAMENT Autor/a: JESSICA LOVE Editorial: KOKINOS	Interessos i maneres de ser.	● La importància del suport adult. El joc lliure de mandats de gènere. La diversitat de gènere i la existència de la pluralitat de gustos i interessos de les persones.
EL GRIPAU BLAU I EL PRÍncep ENCANTAT Autor/a: LUCIA SERRANO Editorial: BAULA	Interessos i maneres de ser. Homosexualitat i relacions afectives.	● La existència de la pluralitat de gustos i interessos de les persones. Creure en un mateix i no jutjar per les aparences.
PRINCESA KEVIN Autor/a: MICHAEL ESCOFFIER Editorial: BAULA	Interessos i maneres de ser. Conviure amb la diferència. Llibertat estètica. Homosexualitat i relacions afectives.	● Crítica als estereotips basats en expressió estètica de les persones. La existència de la pluralitat de gustos i interessos de les persones. ● Les dificultats que afronta un nen quan fa coses llegendes com a "femenines".
REI I REI Autor/a: NIJLAND STERN I DE HAAN LINDA Editorial: ENTREDOS	Conviure amb la diferència. Interessos i maneres de ser. Diversitat de models familiars. Homosexualitat i relacions afectives.	● Acceptació de la diferència per part dels referents parentals. Diversitat cultural.
RUDOLF NURÉIEV Autor/a: M ^a ISABEL SÁNCHEZ VEGARA ELEONORA AROSIO Editorial: ALBA	Interessos i maneres de ser. Homosexualitat i relacions afectives.	● Com la masculinitat canvia i es percebuda segons el context cultural. Referents positius pel nens. ● La pressió del grup i les dificultats que afronta un nen quan fa coses llegendes com a "femenines". El rebuig dels nens cap a les nenes i a les coses que consideren "de nenes".
L'OLIVER BUTTON ÉS UNA NENA Autor/a: TOMIE DE PAOLA Editorial: KALANDRAKA	Conviure amb la diferència. Interessos i maneres de ser. Homosexualitat i relacions afectives.	● La existència de la pluralitat de gustos i interessos de les persones. La importància del suport adult per sortir de les dificultats que apareixen en la vida. ● Les dificultats que afronta un nen quan fa coses llegendes com a "femenines".

Títol	Temes	Qüestions específiques
NENES I NENS FEMINISTES Autor/a: BLANCA LACASA LUIS AMAVISCA Editorial: NUBEOCHO EDICIONES	Interessos i maneres de ser. Homosexualitat i relacions afectives.	● La existència de la pluralitat de gustos i interessos de les persones. Exemples de com haurien de conviure nens i nenes en un món feminista.
AMB LA TANGO SÓN TRES Autor/a: JUSTIN RICHARDSON PETER PARNELL Editorial: KALANDRAKA	Diversitat de models familiars. L'assumpció de les cures per part dels homes.	● Els homes també saben cuidar.
LA CASA BLAVA Autor/a: PHOEBE WAHL Editorial: LITERA LIBROS	Diversitat de models familiars. L'assumpció de les cures per part dels homes.	● Els homes també saben cuidar. La importància del suport adult per sortir de les dificultats que apareixen en la vida.

Itineraris i complementarietat entre contes per temàtica i edat de 6 a 8 anys

	Libertat estètica	Interessos i maneres de ser	Conviure amb la diferència	Homosexualitat i relacions afectives	La diversitat de models familiars	L'assumpció de les cures per part dels homes
El casament	●	●				
El gripau blau i el príncep encantat		●		●		
Princesa Kevin	●	●	●	●		
Rei i rei		●	●	●	●	
Rudolf Nuréiev		●		●		
L'Oliver Button és una nena		●	●	●		
Nenes i nens feministes		●		●		
Amb la Tango són tres					●	●
La casa blava					●	●

Com sol·licitar les maletes

Assessorament i reserva

- plural@bcn.cat

Qui sou?

- Centre o Servei que les sol·licita
- Persona de contacte
- Correu electrònic per mail

Quina maleta?

- Indiqueu franja d'edat

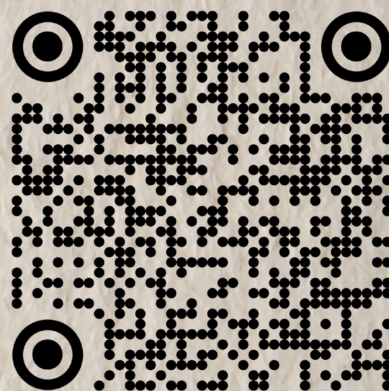
Temps de prestació

- 30 dies

Punt de recollida

- Av. Marquès de l'Argentera, 22
Barcelona 08003

Més informació

Crèdits

Edició:

Ajuntament de Barcelona.
Direcció de Serveis de Feminismes i LGTBI.

Producció:

Plural. Centre de masculinitats de Barcelona.

Disseny gràfic i maquetació:

Raquelgrafic.com

Coordinació:

Plural. Centre de masculinitats de Barcelona.
Fundació IRES.

Amb la col·laboració:

Gemma Martret. Programa Escoles per la Igualtat i la Diversitat.
Oblit Baseiria Virgili. Casa Anita Ilibres.

Centre de
masculinitats

Plural és un equipament municipal i gratuït de la ciutat de Barcelona que té la finalitat de promoure el compromís personal i social dels homes en la construcció d'una societat més justa i equitativa per a tothom.

Molts aspectes dels models de masculinitat abans no eren objecte de debat, revisió o anàlisi crítica. En el context polític, social i cultural actual, cada vegada es fa més necessari reflexionar sobre els models de masculinitats dominants, hegemònics i tradicionals, i els efectes i les conseqüències que tenen per a les persones.

La infància és una etapa important, en què es comencen a produir les primeres socialitzacions sobre la base del gènere. Per això és rellevant treballar aquests temes amb els infants i acompanyar-los a pensar i imaginar les múltiples possibilitats del que significa ser un "nen".

Ajuntament
de Barcelona

